

Gyldne tider

Før i tiden forenedes høsten altid med leeens klang. Vi lyttede ikke meget til musik ud over til orgelet i kirken og degnens violin. Men så en dag kom en ny tone. Den kom fra gårdene. Selv den mindste ejendom kunne yde sit bidrag. Husmanden kunne måle sig med herremanden. Sommetider lød klangen dyb og alvorlig. Andre gange let og munter. Og så tyve variationer imellem disse yderpunkter.

Da mine forældre boede i Djeld, skete det, at Marius Christensen kom til døren. Han havde en ejendom oppe i nærheden af Sahlshøj syd for Djeld. Det var nok i sommeren 1932, måske 1933. Snarere både - og! Han spurgte, om far kunne komme og hjælpe med høsten. Far så på sine mange unger og svarede: "Naturligvis!". "Tag et par drenge med," sagde Marius. Det led spændende. Vi løb efter far, der troned højt på sin cykel. Han cyklede med stor værdighed. Vi gjorde lidt nar midt i al respekten. Enten så han det ikke eller tog sig ikke af det.

Far hilste først på mor Gertrud. Stråhatten fik et hue left. Leen blev hentet frem. Far erklærede med kendermine, at den skulle slibes og fik at vide, hvor slibestenen gemte sig. Det var de fleste steder i et hjørne bag laden midt imellem høns, mælkebøtter og skvalderkål. Slibestenen skulle trækkes rundt ved hjælp af et håndsving - noget af det værste for en dreng. Senere i marken blev slibestenen så erstattet af strygeren, der frembragte den omtalte klang. Det var kun far, der kunne gøre det rigtigt, mente vi loyalt. Naboens hjøllestryger lød som tør skratten. Ovre i syd kom der nogle hidsige hvin. Far svarede med dyb klanglig skønhed. Her i Østjylland kalder man strygeren for en strygespån. Der er sikkert mange navne.

Negene blev bundet af Marius. Vi var for små, men vi kunne slæbe dem sammen, som anvist af Marius. Så kunne han hurtigt sætte dem i snorlige rader. Mor Gertrud tog imod os ved middagstid, som var vi noget. Maden smagte godt, og vi skovlede indenbords med god appetit. Ved aftenstid kom Marius med seks tiører til hver af drengene. Far fik vel ca. 40 øre i timen. Sådan var timetaksten dengang. Men det er gætværk.

Så gik der en tid. En dag var Marius igen ved døren. "Ja, nu er kornet tørt. Kan du komme i morgen?" Naturligvis kunne far det. "Tag et par drenge med. De er jo gode at have ved hånden!" Vi kunne slæbe neg hen over staldloftet. Senere over til ham, der lagde dem til rette i gulvene. Det gik stærkt. Det gav sved på panden. Marius skulle i alle fald ikke være utilfreds med os. Sindes, der også boede syd for Djeld, havde måske hørt om os drenge. De kunne godt undvære far. Både Aage og Ingvar kunne høste. Men en dreng var stadig god at have ved hånden.

Jeg husker to ting. Det gav en krone ved aftenstid, og jeg prøvede at spise fluer. Søerne i stalden var sorte af fluer. Det var væggen over komfuret også. Jeg holdt min kringel, men jeg førte hånden nærmere og nærmere til munden. Fluerne så inderligt søvnige ud. Men de lettede som en sky, når jeg prøvede at få dem med ind i munden. Tak for det - fluer!

Jog pralede af min store dagløn. Men Aage og Ingvar var gavmilde på anden måde. Vi fik fem øre - tror jeg det var - for hver skade- eller krageæg, vi hentede ned fra rederne. Det var ikke uden livsfare, idet vi ville overgå hinanden og gled ned mellem grenene for at komme videre til næste rede i en fart. Æggene gemte vi i munden under nedturen. Undskyld - krage og skade!

Høsten i min første plads hos Karl Christensen i Møgelvang var mere barsk. Alvoren havde indfundet sig. Barkede næver ligeså. Det var i 1936. Vi høstede med slåmaskine. Dog var selvbinderen ved at indfinde sig hist og her. Slåmaskinen var enkelt indrettet, og vi mente, at det enkle var det bedste (ak, det var dengang).

Kusken holdt en snor i den ene hånd. Et gitterværk sænkedes mod jorden, når snoren slappedes. Stråene, der var samletop af gitterværket, gled så sagselig bagud. Så kom pigen og jeg ilende og bandt stråene til et neg. Tidslerne tog en modbydelig hævn, men man var jo ikke pivet. Bare se at komme videre til næste. Her var ingon Marius til at sætte negene i rader. Nej, værsgo at gå løs på dem selv.

Sommetider blev de liggende til dagen derpå. Så var de måske dyndvåde. Det blev man så også selv. Ved middagstid havde man svære spekulationer. Skulle man skifte til tørt tøj eller hellere lade være? Min husmandsfornuft sagde til mig, at det ville være tåbeligt, eftersom negene stadigvæk var våde. Min mors indre stemme mente nok, at jeg skulle skifte. Husmandsfornuften sejrede i almindelighed, og jeg husker kun ubehaget. Ikke at jeg blev syg af det.

Mon som sagt, selvbindene holdt deres indtog. Smeden blev en efterspurgt person. Selvbinderen var fuld af nykker, oven i købet sommetider drillesyg. Så slap bindergarnet også op nu og da. Man købte jo ikke mere end nødvendigt. Af sted efter en ekstra rulle. Helst lidt gesvindt. Held den, der havde en bagagebærer og kendte grusvejen, så man kunne drøne udenom de værste huller.

Det skete dog, at nogle ikke ville give sig. "Man skal ikke altid lade de andre bestemme", sagde min husbond gennem to år, Søren Laursen i Kokborg eller Mundbjerg. Ak, det var te smertefulde somre, fordi kornet blev så kort. Og det, selvom vi såede forårsrug sammen med byg og havre. Det var nødvendigt med de lange rugstrå til bånd, hvis neget skulle lykkes. Kornet - så sørgeligt det end var i de knastørre somre 41 og 42 - blev høstet med aflægger hos Søren. En snedig konstruktion med vinger. Hver tredje eller hver femte vinge dalede nådigt ned og skrabte stråene bagud til bindersken. Hun løb meget, for der var alt for langt mellem negene.

Høsten var for sørgelig til, at man rigtig kunne glæde sig. Så var der jo også roemarkeme. De så ud, som sov de hele dagen. Græsmarkerne blev gule. Kørerne magre. Nej, rigtig sommerglad blev man ikke. Og dog ville man nødig have undværet disse kummerlige dage, der var fyldt med mange beskedne sidegevinster for den syttenårige.

I dag er det hele vel blevet så mekaniseret, at man dårligt nok ved, om det er landbrug eller industri, når høstmaskiner på størrelse mod rundetårn kravler ferm over markerne. Det må andre afgøre.

Men leen, slåmaskinen, aflæggeren og selvbinderen, som gik forud, går hos mange af os ikke i glemmebogen. Tværtimod.

Grenaa i juli 2000
P. K. Poulsen